

Một giới mọt chữ nghĩa đến phòng và tăng cường chữ nghĩa đa phương dựa trên luật lệ.

Hội nghị Thượng đỉnh Mỹ - ASEAN lần thứ hai ngày 24/09/2010 là một cột mốc mới trong tiến trình đổi mới chính quyền Obama khi đã ngấm ngấm khôi phục ảnh hưởng của Hoa Kỳ tại châu Á cũng như Trung Quốc bảo đảm trong thập niên vừa qua. Bí quyết thành công của Mỹ là một đường lối ôn hòa, tôn trọng lợi ích của các nước trong vùng, đối ngoại với thái độ hung hăng của Trung Quốc ngày càng khiên các láng giềng quan ngại. Đây là nội dung bài phân tích « Winning influence by not being aggressive » (Giành được ảnh hưởng mà không hiu chiền) của tác giả M.S. trên trang blog của tuần báo Anh The Economist ngày 23/09.

Toàn cảnh Hội nghị Thượng đỉnh Mỹ - ASEAN lần thứ hai ngày 24/09/2010 tại New York / REUTERS/Jason Reed

Nhà báo Edward Wong vừa có một bài viết hay trên nhật báo Mỹ New York Times ngày 23/09 về cách bà Hillary Clinton đã lái đường chính sách ngoại giao sai lầm chuyên biệt của Trung Quốc, để xây dựng ảnh hưởng của Mỹ ở vùng Đông Á. Chỉ trọng tâm nhiệm vụ đến khu vực, và đặc biệt là đến Đông Nam Á, là một trọng tâm xuyên suốt của chính quyền Hoa Kỳ kể

Tß khi ông Obama nhßm chßc. Bà Clinton đã nhßi uß lßn vißng thăm Đông Nam Á, nßi trßng cß đây bß chính quyßn Bush lß là vì bß các sß kißn ß Trung Đông làm phân tâm. Barack Obama đß kißn gßp các lãnh đßo Hißp hßi các nßc Đông Nam Á (ASEAN) vào ngày 24/09 tßi New York.

Thß nhßng hßu hßt các đßng lßc thúc đßy (các nßc châu Á xßch lßi gßn Hoa Kỳ) lßi xußt phát tß các đßng thái phi lý và hißu chißn cßa Trung Quốc đßi vßi các nßc láng gißng. Trung Quốc tßp tßc khßng đßnh đòi hßi chß quyßn đßn phßng trong vùng bißn qußc tß xung quanh, đßi uß mà theo các quan chßc Mß không có cß sß lußt pháp qußc tß.

Vßi gißng đßi uß ngày càng mßnh mß, Bßc Kinh đòi Tokyo trß tß do cho thuyßn trßng mßt chißc tàu đánh cá Trung Quốc bß Nhßt Bßn cho là đã đâm vào tàu tußn tra cßa Nhßt gßn qußn đßo Senkaku đang tranh chßp gißa hai bên. (Đßng nhß Trung Quốc hißn đã tßm đßng xußt khßu kim loßi hißm qua Nhßt Bßn, phá vß hßp đßng và có thß là đã vi phßm lußt lß cßa Tß chßc Thßng mßi Thß gißi WTO).

Trung Quốc cũng phßn đßi các cußc tßp trßn hßi quân chung Mß-Hàn ß Hoàng Hßi, chßc gißn Hàn Quốc vßn mußn gßi mßt tín hißu phßn ßng lßi hành đßng cßa Bßc Trißu Tiên bßn chìm cßa tàu khu trßc Cheonan.

Và Trung Quốc đã tuyên bß chß quyßn lãnh thß trên hßu nhß toàn bß vùng Bißn Đông, bác bß đòi hßi cßa Vißt Nam, Malaysia, Philippines và Indonesia ; hß còn bßt giß hàng trăm tàu thuyßn đánh cá cßa Vißt Nam, và đe đßa trß đßa công ty đßu hßa Anh Mß nào ký kßt hßp đßng thăm dò vßi Vißt Nam. Đßi uß đó đã mß đßng cho bà Clinton tuyên bß vào tháng Bßy rßng Hoa Kỳ hßu thußn cho ý tßng mß các cußc đàm phán đa phßng vß bißn. Các nßc ASEAN rßt phßn khßi, còn Trung Quốc thì tßc gißn, vì hß mußn thßng lßng song phßng vßi các láng gißng, có lßi hßn cho hß.

Bài hßc cß bßn ß đây là nßc lßn giành đßc ßnh hßng và quyßn lßc khi tuân thß các hß thßng qußc tß đßa trên căn bßn lußt pháp, công bßng đßi vßi các nßc nhß. Các nßc lßn mßt đßnh hßng và quyßn lßc nßu hành đßng mßt cách hung hăng và vô lßi đß mß rßng quyßn lßi cßa mình, gây mßt mát cho các nßc nhß hßn.

Tuy nhiên, các nßc lßn thßng bß các làn sóng to lßn cßa chß nghĩa dân tßc nßi bß chi phßi, vì lß công dân cßa hß thßng không đßc tßp xúc vßi công dân hoßc các phßng tißn truyßn

thông tin ở ngoài, ít bị tác động ngoại giao, và không quen với việc theo dõi tin tức to lớn và mạnh mẽ của họ nên có thể bỏ quan điểm hay lợi ích của bất kỳ một quốc gia nào khác hơn chỉ.

Bên trong hệ thống chính trị của các nước lớn, thế giới có những hình thức kích động tinh thần yêu nước và chủ nghĩa dân tộc để giành chiến thắng chính trị bằng cách cáo buộc các đối thủ là phản bội đất nước khi không mạnh tay đối với những người nước ngoài. Điều đó thúc đẩy các chính trị gia đưa ra các lập trường đối ngoại hung hăng mà sau đó sẽ gây tổn hại cho lợi ích thực tế của chính nước họ vì tạo ra sự bất ổn và ác cảm ở nước ngoài, dẫn đến các phản ứng đối phó.

Phân tích kỹ trên ít ra là có thể giúp tôi giải thích được những thái độ kỳ lạ diễn ra và không thể lý giải được bằng cách khác của Trung Quốc khi họ tuyên bố rằng Bên Đông thu được phạm vi "lợi ích cốt lõi" của họ (thuật ngữ này cũng sẽ dùng cho Tây Tạng và Đài Loan), qua đó họ tự ràng buộc mình vào một vị trí đàm phán mà họ không thể giành chiến thắng và cũng không thể lùi.

Trong thập kỷ qua, Hoa Kỳ cũng đã phạm phải một số sai lầm phi lý đáng kể. Thế nhưng gần đây, Mỹ đã giảm bớt chủ nghĩa dân tộc và tăng cường chủ nghĩa đa phương dựa trên luật lệ. Và điều đó đã mang lại hiệu quả.